

Dkt. Wendy L. Widder, Daniel, Kipindi cha 2 Maswali na Masuala ya Ufafanuzi

© 2024 Wendy Widder na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. Wendy Whitter na mafundisho yake kuhusu kitabu cha Danieli. Hiki ni kipindi cha 2, Maswali na Masuala ya Ufafanuzi.

Huu ni mhadhara wa pili katika kitabu cha Danieli na leo tutaangalia baadhi ya maswali na masuala ya ufafanuzi ambayo tunapaswa kuyapitia kabla ya kufanya utafiti wa kina wa kitabu hicho.

Kwa hivyo, tunataka kuangalia maswali kadhaa ya msingi ya tafsiri, na niliyaanzisha katika hotuba iliyopita, lakini ni maswali ambayo tunapaswa kuuliza kwa kitabu chochote, kifungu chochote katika Biblia. Wakati mwingine, kutakuwa na majibu mazuri, na wakati mwingine, hatutaweza kupata majibu, lakini ni zoezi muhimu la kupitia maswali. Kwa hivyo, tunauliza maswali ya aina.

Kwa hivyo, tunamaanisha, kitabu hiki ni cha aina gani ya uandishi? Ninawezaje kutafsiri aina hii ya uandishi? Tunaangalia maswali ya uandishi wa kibinadamu, tarehe, na hadhira. Kwa hivyo, ni nani aliyekiandika? Walikiandika lini? Walikuwa wakimwandikia nani? Tunaangalia maswali ya mazingira ya kihistoria au muktadha wa kihistoria. Ni hali gani za kihistoria zilizokuwa nyuma ya matukio katika kitabu hiki? Mwandishi anaweza kuwa anazungumzia nini haswa? Na wakati mwingine tunauliza maswali ya kusudi.

Kwa nini mwandishi huyu anaandika kitabu hiki mahususi? Maswali haya yote yanahusiana, kwa hivyo ukiweza kupata jibu la moja, wakati mwingine unaweza kupata majibu ya mengine, wakati mwingine huwezi, lakini jibu lako kwa moja mara nyingi huamua majibu yako kwa mengine. Kwa hivyo, inakuwa na utata kidogo, lakini hayo ndiyo maswali ya msingi tunayoyaangalia. Tutaanza na aina ya kitabu.

Kwa hivyo, tunapofikiria kuhusu aina ya hadithi, tunaanza kwa kiasi kikubwa. Kwa hivyo, aina ya hadithi ni aina ya uandishi, aina ya fasihi. Tunapouliza swali hili kuhusu kifungu katika Biblia, tuseme umechagua kifungu cha Agano Jipya cha Mathayo 5, na unasema, vema, Mathayo 5 iko katika Injili ya Mathayo.

Hapo hapo, umefanya tofauti ya aina. Iko katika injili. Naam, kama unasoma, tuseme, mafundisho ya Paulo kuhusu mashemasi na wazee, uko katika 1 Timotheo.

Hiyo ni barua. Ni barua. Ukisoma, Bwana ndiye mchungaji wangu, sitapungukiwa na kitu.

Naam, uko katika Zaburi. Huo ni ushairi. Kwa hivyo, unaweza kutoa maoni mazuri kuhusu aina ya ushairi kutokana na taarifa hiyo pekee.

Mahubiri ya Mlimani ni sehemu ya Mathayo, ambayo ni injili. Na injili kwa ujumla, vema, ni masimulizi ya maisha ya Yesu, masimulizi yanayosimulia maisha ya Yesu. Ukisoma Paulo kuhusu wazee na mashemasi, uko katika 1 Timotheo.

Ni waraka wa Paulo. Hasa, ni mojawapo ya waraka zake za kichungaji. Ukisoma, Bwana ndiye mchungaji wangu, uko katika Zaburi, uko katika ushairi.

Kwa hivyo, tumeshasema injili, tulisema barua, na tulisema mashairi. Naam, kategoria hizi zinatoka wapi? Tunapata wapi kategoria hii ya injili? Tunapata wapi kategoria hii ya barua? Mashairi? Hiyo inatoka wapi? Naam, kwa sehemu kubwa, aina hizi za vitabu hutoka katika mpangilio wa Biblia au orodha. Mpangilio wa orodha.

Kwa hivyo, ukiangalia Agano Jipya, linagawanywa katika injili nne: Mathayo, Marko, Luka, na Yohana. Kisha kuna Matendo, ambayo ni historia.

Na kisha unaingia katika barua au barua hizi zote. Na kisha unapata ufunuo huo wa kupendeza mwishoni kabisa. Unatoka kwa kishindo.

Hivi ndivyo orodha ya Agano Jipya inavyopangwa. Ukiangalia Agano la Kale, tuna Torati au Pentateuki. Tuna kipande cha vitabu vya historia.

Tuna vitabu vingi vya unabii. Kwa hivyo, kanuni zimepangwa, kwa sehemu kubwa, kulingana na vitabu vinavyofanana. Vimewekwa pamoja, na hivyo ni aina za vitabu.

Naam, Danieli anaangukia wapi katika kundi letu la Agano la Kale? Ni swali la hila. Ukisema tu, ni nabii. Ndiyo, ukiangalia orodha fulani, ni nabii.

Kwa hivyo, tunapokuja kwenye kitabu cha Danieli, tuna tatizo. Kwa sababu Danieli, katika orodha ya Kiyahudi, au hasa Kiebrania, si mmoja wa manabii. Yeye ni mmoja wa wale tunaowaita maandishi.

Ukiangalia Biblia ya Kiingereza, Danieli ni mmoja wa manabii. Kwa nini ni tofauti? Ukiangalia jedwali la yaliyomo katika Biblia yako, utaona makundi ya aina tofauti. Na Danieli ataangukia katika makundi tofauti katika kanuni husika.

Kwa hivyo, hebu tuangalie hili kwa undani zaidi kwa sababu kwa kweli ni swali muhimu sana. Hebu tuangalie... Hebu tufanye orodha ya Kiebrania kwanza. Kwa hivyo, orodha ya Kiebrania imegawanywa katika vikundi vitatu.

Kuna Torati. Kuna manabii. Na kuna maandishi.

Hizo ndizo kategoria tatu katika orodha ya Kiebrania. Katika Torati, tuna Mwanzo, Kutoka, Mambo ya Walawi, Hesabu, na Kumbukumbu la Torati. Sitaandika yote hayo.

Manabii, katika orodha ya Kiebrania, wanaanza na Yoshua. Waamuzi. Sio Ruthu, Samweli. Wafalme, sio Mambo ya Nyakati, sio Ezra. Sio Nehemia. Isaya, Yeremia, sio Maombolezo, Ezekieli, na kisha tuna manabii wadogo kumi na wawili. Kwa hivyo, Hosea hadi Malaki. Hao ndio manabii.

Kisha tuna kategoria hii ya tatu inayoitwa maandishi. Maandishi ni mengine yote. Ni njia rahisi zaidi ya kuyakumbuka.

Lakini tuliruka vitabu kadhaa. Kwa hivyo, Ruthu. Esta. Tuliruka Nehemia na Ezra. Tuliruka Zaburi, Mithali, Mhubiri, Wimbo wa Sulemani, Maombolezo, na Mambo ya Nyakati. Je, nilipata vyote? Na Danieli. Ayubu. Asante, Ayubu. Na Danieli.

Tutamweka wapi Danieli? Torati. Manabii. Maandishi. Danieli ni miongoni mwa maandishi. Kama tungezungumzia kuhusu vitabu hivi mbali na kila kitu kingine, tunaweza kuwa mahususi zaidi ya hayo.

Tuna mashairi na hekima hapa. Hapa, tuna Ezra, Nehemia, na Esta, wakisimulia maisha katika nchi hiyo baada ya uhamisho au bado katika kipindi cha ugenini.

Kwa hivyo, tukiwa Uajemi. Kwa hivyo, masimulizi, hadithi, na masimulizi yaliyotokea upande wa pili wa uhamisho halisi. Mambo ya Nyakati ni ya kuvutia.

Mambo ya Nyakati ni masimulizi mapya ya Wafalme na Samweli. Lakini yanasimuliwa kutoka mtazamo tofauti. Yanasimuliwa kutoka upande mwingine wa uhamisho.

Kwa hivyo, utapata hadithi nyingi zinazofanana na hizi hapa juu lakini zikisimuliwa kwa mtazamo tofauti na kusudi tofauti. Ruthu. Naam, Ruthu yuko hapa nyuma wakati wa majaji.

Lakini imejumuishwa katika maandishi. Danieli. Kwa nini Danieli yuko hapa? Naam, unaweza kusema, na nadhani kile ambacho kanuni ya Kiebrania inalenga, angalau kuhusiana na kitabu cha Danieli, ni kwamba hiki kimewekwa uhamishoni.

Inasimulia matukio yaliyotokea uhamishoni na kutazama mbele mambo baada ya uhamishoni. Kwa hivyo, hiyo inaweza kuwa sababu moja ya kwa nini imejumuishwa katika maandishi. Kuna sababu zingine ambazo zinaweza kujumuishwa katika maandishi.

Baadhi ya watu wangesema inategemea tarehe za kitabu. Kwa hivyo, Torati ndiyo mkusanyiko wa zamani zaidi. Manabii, huo ndio mkusanyiko wa pili wa zamani zaidi.

Kwa hivyo, katika Agano Jipya, tunazungumzia kuhusu Sheria na Manabii. Hizo ndizo hizi mbili. Sheria na Manabii.

Na maandishi ni kila kitu kilichotokea wakati Manabii hawa walipokamilika. Vitabu hivi vilifungwa, labda. Hiki ndicho kila kitu kilichofuata. Labda. Kwa hivyo, baadhi ya watu watasema, hilo linaunga mkono Danieli kuwa na tarehe ya baadaye. Tutafikia hilo. Lina tarehe ya baadaye. Labda. Labda sivyo.

Watu wengine watasema Danieli anaanguka hapa badala ya kuanguka hapa juu na Isaya, Yereimia, Ezeieli, na Manabii Wadogo kwa sababu yeye si nabii kama wao. Kwa hivyo, Manabii hawa walitumwa na Mungu kwa watu wa Israeli ili kuwaita warudi kutoka kwenye dhambi zao. Waite warudi kwenye agano.

Geukeni kutoka katika njia zenu mbaya. Rudini kwenye agano. Hiyo ilikuwa kazi ya Manabii hawa.

Nilikuwa na profesa ambaye alipenda kuwaita polisi wa agano. Wao ndio waliokuwa wakilinda agano. Rudini.

Tii agano. Danieli hafanyi hivyo. Kuna sura moja katika kitabu ambayo hata inapendekeza agano hilo.

Ndivyo ilivyo. Kwa hivyo, yeye si nabii wa kawaida kwa maana hiyo. Kwa hivyo, hiyo ni nadharia ya kwa nini Danieli katika orodha ya Kiebrania hajajumuishwa na Manabii, na ni mojawapo ya maandishi.

Nadharia ya tatu ni kwamba Danieli na marafiki zake watatu, ambao tunawajua sana kwa majina ya Shadraka, Meshaki, na Abednego, wana majina ya Kiebrania, lakini kwa sasa, tutabaki na Shadraka, Meshaki, na Abednego. Wanaonyeshwa katika kitabu cha Danieli kama watu wenye hekima au wahenga. Wana sifa hizi za hekima, na katika maandishi yao kuna vitabu vya hekima.

Kwa hivyo, labda ndiyo maana kitabu cha Danieli kimepangwa hapa kwa sababu kina ladha hii ya hekima. Hilo linawezekana. Nadharia nyingine ni kwamba kitabu cha Danieli kinashiriki mambo kadhaa na kitabu cha Esta.

Kwa hivyo, zote ni hadithi kuhusu Waisraeli au Wayahudi wanaoishi na kutumikia, kwa madhumuni yote ya vitendo, katika mahakama za kigeni. Kwa hivyo, wakati mwingine, huainishwa kama hadithi za mahakama. Kuna kufanana kati ya Danieli na Esta, kwa hivyo wanaviunganisha vitabu hivyo viwili.

Pendekezo la mwisho, ambalo ndilo ninalopendelea, lakini tena, hatujui. Tunachunguza tu swali na majibu yanayoweza, ni kwamba orodha ya Kiebrania

inazingatia zaidi sura sita za kwanza kuliko ilivyo kwa sita za pili. Kwa hivyo, kumbuka, kitabu cha Danieli kina aina mbili za vitabu, aina tofauti sana za vitabu. Tuna hadithi za masimulizi, na tuna unabii huu wa mwisho wa dunia, lakini hatuna uhakika kabisa cha kufanya nao.

Zinatofautiana sana. Kwa hivyo, kanuni za Kiebrania zilifanya uchaguzi, sawa, tutazipanga kulingana na simulizi. Na haswa, ni simulizi za uhamishoni na za baada ya uhamishoni, kwa hivyo ndiyo maana zinaenda hapa.

Sasa, sehemu hii ya orodha, au sehemu hii ya kitabu cha Danieli, ndiyo orodha ya vitabu vya Kiingereza itakayozingatia. Hii ni ya kinabii, ya mwisho wa dunia. Kwa hivyo, Danieli anaunganishwa na manabii.

Acha nieleze hilo kidogo tu. Sawa, kwa hivyo, sekunde moja. Kanuni ya Kikristo, au kanuni ya Kiingereza, ambayo, kwa njia, inaweza kuwa somo zima, orodha ya yaliyomo inategemea mpangilio wa vitabu katika Septuagint.

Sasa, mkondo wa Septuagint uliovunjika. Lugha ya asili ya Agano la Kale ni Kiebrania. Tafsiri ya kwanza kabisa ya Agano la Kale ilikuwa katika Kigiriki.

Kumbuka falme zetu za dunia hapa. Tulihama kutoka Uajemi hadi Ugiriki, na Kigiriki kikawa lugha ya kibiashara ya ulimwengu wa Kigiriki. Kwa hivyo, ghafla, katika kipindi hiki cha wakati, kuna Wayahudi wanaopoteza Kiebrania, kwa hivyo hawawezi kusoma maandiko yao matakatifu.

Kwa hivyo, kanuni ya Kiebrania imetafsiriwa kwa Kigiriki. Hii ni Septuagint. Wakati mwingine, ni LXX tu.

Kuna hadithi nzima ya hadithi nyuma ya hilo ambayo hatutaingia ndani yake. Unachohitaji kujua kwa madhumuni yetu hapa ni kwamba Biblia ya Kikristo, tutaiita tu kanuni ya Kiingereza ili iwe rahisi, inategemea orodha ya yaliyomo, au mpangilio, wa vitabu hivi. Sio mpangilio wa vitabu hivi.

Kwa nini? Sijui. Ndivyo ilivyo, ingawa. Kwa hivyo, swali la kuvutia ni lipi, kwa nini jedwali hili la yaliyomo hupanga vitabu tofauti? Kwa nini Danieli si nabii? Orodha yangu iko wapi? Kwa hivyo, katika orodha hii ya vitabu, orodha ya vitabu vya Kiingereza, tuna kile kinachoitwa sheria, ambacho kwa kweli kinalingana na Pentateuki, Torati, ni sawa.

Vitabu vitano vile vile. Mwanzo, Kutoka, Mambo ya Walawi, Hesabu, Kumbukumbu la Torati. Vitabu hivyo hivyo viko katika orodha ya Kiingereza kama orodha ya Kiebrania. Kisha orodha ya Kiingereza ina kile tunachokiita vitabu vya historia kwa kawaida. Na hiyo inaanza na Yoshua, Waamuzi, Ruthu, Samweli, Wafalme, Mambo ya Nyakati, Ezra, Nehemia, Esta.

Hayo yote yanaangukia chini ya kile ambacho tungekiita vitabu vya historia. Kwa hivyo, angalia katika kundi hili kwamba Ruthu, katika orodha ya Kiebrania, alikuwa sehemu ya maandishi. Mambo ya Nyakati ni sehemu ya maandishi.

Ezra, Nehemia, na Esta wote ni sehemu ya kundi hilo la tatu, maandishi. Kanoni ya Kiingereza, hayo ni historia. Kisha tuna kile ambacho watu hukiita manabii wakuu.

Nitarudi kwenye ushairi baada ya muda mfupi. Manabii wakuu, kwa hivyo unazo zako kubwa. Isaya, mkuu kweli anarejelea ukubwa, Isaya, Yereimia. Watu kwa kawaida hutupa maombolezo hapa kwa sababu tu ni kitabu kinachofuata. Kwa hivyo, kitaalamu si nabii mkuu. Ezeieli, Danieli, hao ndio manabii wakuu.

Manabii wadogo, wadogo tu kwa sababu vitabu hivyo ni vidogo zaidi. Kuna 12 kati yao. Pia huitwa “wale 12.” Hosea, Yoeli, Amosi, Obadia, Yona, Mika, Nahumu, hadi Malaki.

Nilikimbia kutoka chumbani. Ni saa 12. Kwa hivyo, hao ni manabii.

Kwa hivyo, kama ungelinganisha kategoria hii na ile ya Kiebrania ambayo nilifuta, Danieli ni mtu wa ajabu, sivyo? Yuko pale kwenye maandishi. Na wangewajumuisha katika manabii wao watu hawa, ambayo ni mjadala wa kuvutia kwa siku nyingine. Kategoria ya mwisho ya orodha ya Kiingereza ni kile tunachokiita ushairi na hekima.

Wakati mwingine, huitwa tu ushairi, lakini pia hujumuisha hekima. Kwa hivyo, tuna Ayubu, Zaburi, Mithali, Mhubiri, Wimbo wa Sulemani, na kitaalamu Maombolezo yanapaswa kuandikwa hapa. Nadhani nimeyaelewa yote.

Kwa hivyo, tofauti. Kwa nini Danieli ni miongoni mwa manabii? Tena, hatuwezi kusema kweli. Nadhani jibu rahisi kwangu ni kwamba kanuni hii, kwa sababu yoyote ile, ilikuwa ikizingatia nusu ya pili, aina ya nusu ya pili, ambayo ni unabii wa kufyeka wa kiyama.

Kwa hivyo, iliigawanya na manabii. Najua kama ungetaka majibu, hutayapata. Tunachunguza tu maswali, na kukupa chaguzi.

Lakini sababu ya kuuliza swali hili ni kwa sababu linatusaidia kutambua kwamba ni swali kubwa kuliko tulivyofikiria. Ukisema Danieli ni nabii, Agano Jipya linathibitisha hilo, lakini katika orodha ya Kiebrania, yeye ni aina ya mnyama tofauti. Kwa hivyo, inafaa kuuliza kwa nini kuna mpangilio tofauti, wanazingatia nini.

Na kwa kweli, katika uzoefu wangu, lengo kubwa la historia yangu lilikuwa katika kipindi hiki cha pili, karibu bila kujumuisha kipindi cha kwanza, kiasi kwamba ni hadithi nzuri zenye maadili. Unajua, kuwa kama Daniel.

Thubutu kuwa Danieli. Simama imara kwa ajili ya Mungu. Hayo ndiyo maadili yanayotokana na sura hizo sita.

Hapa ndipo penye mambo mengi ya kuvutia. Kwa hivyo, labda hilo linaonyesha kanuni za Kiingereza, sijui. Kwa hivyo, aina ya Daniel ni ipi? Hii inaturudisha kwenye swali la awali.

Je, ni masimulizi? Ndiyo. Je, ni unabii? Hakika. Je, ni ufunuo wa mwisho? Ndiyo.

Si jibu rahisi. Ni mambo yote hayo yanayofanya kutafsiri kuwa gumu zaidi. Kwa sababu jinsi unavyotafsiri simulizi hutofautiana kidogo na jinsi unavyopata unabii.

Kwa hivyo, swali kubwa, jibu kubwa, lakini inafaa kuuliza. Hilo ndilo swali la aina. Ikiwa ulifikiri hilo lilikuwa la kufurahisha, tutazungumzia kuhusu tarehe hiyo.

Mwandishi na tarehe. Kwa hivyo, ni nani aliyeandika kitabu cha Danieli na lini? Mwandishi, tarehe. Ni nani aliyekiandika? Walikiandika lini? Naam, unaweza kuwa umekaa pale ukifikiria, hilo si swali gumu kweli.

Danieli aliiandika alipokuwa uhamishoni. Kwa hivyo, aliiandika katika karne ya 6 KK. Sivyo? Danieli alifanya hivyo.

Aliiandika katika karne ya 6. Rahisi vya kutosha. Endelea.

Laiti ingekuwa rahisi hivyo. Kwanza kabisa, acha niseme kwamba kitabu cha Danieli hakina madai yoyote mwanzoni mwa kitabu kuhusu ni nani aliyekiandika. Hakina, kile tunachokiita maandishi ya juu.

Kwa hivyo, unaposoma Zaburi, mara nyingi huanza na Zaburi ya Daudi. Ni kuhusisha maandishi hayo na Daudi. Unaposoma baadhi ya manabii, unapata jina la manabii.

Haya ndiyo maono ambayo nabii huyu aliyaona. Katika Agano Jipya, yameenea zaidi kidogo. Kwa hivyo, mimi, Paulo, kwa kanisa la

Vitabu vingi vya Biblia, hasa katika Agano la Kale, havina maandishi hayo ya utangulizi. Kauli hizo za ni nani aliyeviandika. Na katika kitabu cha Danieli, nusu ya kwanza, hizo ndizo hadithi.

Ni hadithi kuhusu Danieli. Lakini hakuna madai kwamba Danieli ndiye aliyeziandika. Kwa kweli, Danieli anaonekana kama mhusika katika hadithi hizo.

Kwa hivyo, katika nafsi ya tatu. Kwa hivyo, ikiwa Danieli aliziandika, aliziandika kana kwamba alikuwa msimulizi wa kila kitu nje ya hadithi. Anajiangalia na kuzungumza kumhusu kama mhusika.

Ambayo inawezekana kabisa. Lakini fahamu tu, kitabu hakidai, nusu ya kwanza, uandishi katika hadithi hizo. Katika nusu ya pili, maono hayo.

Zimewekwa, na zinasimuliwa kama ripoti za mtu wa kwanza. Mimi, Danieli, nilikuwa kando ya mto, nk., nk. Kwa hivyo, tuna mimi, Danieli.

Kisha anaripoti maono yake. Hata hivyo, cha kufurahisha ni kwamba. Ripoti hizi, angalau baadhi yake, zimewekwa katika mfumo wa simulizi la nafsi ya tatu.

Kwa hivyo, sura itaanza, kwa mfano, sura ya 7 inaanza. Katika mwaka wa kwanza wa Belshaza, mfalme wa Babeli, Danieli alikuwa kitandani mwake huko Babeli, na akaota ndoto. Naam, hiyo ni simulizi na ni nafsi ya tatu.

Danieli hasemi, hei, katika mwaka wa kwanza wa Belshaza, nilikuwa kitandani nikiota. Hivi ndivyo nilivyoona. Kwa hivyo, katika maono haya, tuna ripoti hizi zilizowekwa ndani ya simulizi la nafsi ya tatu.

Kwa hivyo, tena, Danieli angeweza kufanya yote. Inawezekana. Au mtu mwingine angeweza kuchukua mkusanyiko huu na kuuunganisha na kuongeza mfumo.

Kwa hivyo, yote hayo, hili ndilo jibu la kwanza ambalo watu wengi hutoa. Danieli aliliandika alipokuwa uhamishoni Babeli katika karne ya 6. Na hilo kwa kiasi kikubwa linategemea matumizi haya ya nafsi ya kwanza katika nusu ya pili ya kitabu na ukweli kwamba hadithi hizo zinamhusu Danieli.

Kwa hivyo, dhana ni kwamba lazima alikiandika. Ingawa, kitabu cha Yona ni hadithi kuhusu Yona. Hakuna dai kwamba Yona ndiye aliyekiandika.

Kitabu cha Yoshua kinasimulia matukio ya Yoshua, lakini hakuna madai kwamba Yoshua ndiye aliyekiandika. Kwa hivyo, tena, ni vigumu. Ni ngumu.

Mtazamo wa pili wa uandishi, nitauita huu. Huu kweli ni mtazamo wa kitamaduni. Huu umekuwapo kwa muda mrefu.

Wakati mwingine, pia hujulikana kama mtazamo wa kihafidhina. Wakati mwingine, pia huitwa tarehe ya mapema. Naam, ikiwa ni mapema, unaweza kukisia kwamba kutakuwa na tofauti na marehemu.

Na mwanzoni, tunarejelea kipindi cha karne ya 6 wakati Danieli alipokuwa uhamishoni. Huu ni mtazamo wa kitamaduni, mtazamo wa kihafidhina, na mtazamo

wa tarehe za mapema. Kisha tuna kile ambacho mara nyingi huitwa mtazamo wa kukosoa.

Na kwa hilo, simaanishi kwamba ni mtazamo unaokosoa hili. Ingawa, ndivyo ilivyo. Tunapozungumzia kuhusu usomi wa ukosoaji, tunazungumzia maoni kama haya ambayo yanavutiwa sana na jinsi maandishi yalivyowekwa pamoja, mambo muhimu ya nani, hati zilipatikana wapi, na aina zote za masuala muhimu ambayo si lazima yawe muhimu kwa kufundisha na kuhubiri kitabu.

Inahitaji historia sana ... Ninataka neno gani? Siwezi kufikiria neno hilo. Mtazamo wa kihistoria wa ukosoaji. Pia huitwa tarehe ya mwisho.

Na hilo labda litatufanya tujisikie vibaya. Kwa hivyo, mtazamo huu unasema kwamba kitabu cha Danieli kiliandikwa na Myahudi asiyejulikana ambaye alikuwa akiishi Palestina. Kwa hivyo, tofauti.

Hapa, Danieli yuko uhamishoni. Huyu ni Myahudi asiyejulikana anayeishi Palestina, lini? Wakati wa karne ya 2 KK. Ikiwa hilo linasikika kama nasibu kwako, acha nikurejeshe kwenye hotuba ya kwanza ambapo tulikuwa na ratiba hii kubwa hapa.

Karne ya 2 KK ndiyo tuliyozingatia hapa chini. Matukio haya yanazunguka unajisi na unajisi wa hekalu chini ya Antiochus Epifane. Kwa hivyo, mara nyingi hujulikana kama mateso ya Antiochus .

Huu ulikuwa wakati mbaya sana katika historia ya Wayahudi wakati wa utawala wa Antiochus IV, Epifania Mfalme wa Seleucid. Kwa hivyo, huu ndio mtazamo muhimu. Huu ndio mtazamo wa kitamaduni.

Hii inategemea nini? Je, kuna mtu aliyeketi chini siku moja na kutoa hii kutoka kwenye kofia? Mimi ni Myahudi asiyejulikana huko Palestina katika karne ya 2. Kwa nini? Mambo machache. Kwa hivyo, kumbuka nilikuambia mtazamo huu unajikita katika, vema, Danieli anadai kuwa ameona maono haya. Mimi, Danieli, nimeandikwa katika nafsi ya kwanza.

Mtazamo huu unavutia zaidi, vema, kuna nafsi nyingi ya tatu pia. Kwa hivyo, huwezi kusema Danieli ndiye aliyehandika kitabu kizima. Labda mtu mwingine ndiye aliyekiandika.

Acha nikusanye mawazo yangu hapa kwa sekunde moja. Kwa hivyo, wanasema itakuwa ajabu sana kwa kitabu hiki kuanza na nafsi ya tatu kisha kubadilisha. Kwa nini Danieli hakufanya yote katika nafsi ya kwanza ikiwa alikuwa akiandika? Hiyo ni hoja moja.

Hoja kubwa zaidi, hata hivyo, inahusiana na, vema, tutaita tu baadhi ya matatizo ya kihistoria. Kuna sehemu kadhaa katika kitabu cha Danieli ambapo, bila kujali wewe ni msomi wa aina gani, ni vigumu sana kujibu baadhi ya maswali ya kihistoria. Kwa hivyo, kuna mhusika katika kitabu cha Danieli anayeitwa Dario Mmedi.

Na ni muhimu sana katika kitabu cha Danieli. Katika Danieli na Tundu la Simba, ndiye aliyemfanya Danieli atupwe kwenye Tundu la Simba. Anaonekana angalau mara nne kwa jina katika kitabu hicho.

Dario Mmedi, Dario Mmedi, Dario Mmedi. Tuna rekodi nyingi za kihistoria kutoka Babeli na Uajemi, na hakuna kutajwa kwa Dario Mmedi huyu. Kwa hivyo, swali linatokea, je, huyu jamaa ni nani? Mhusika huyu wa kihistoria ni nani? Suala lingine ambalo si lazima liwe la kihistoria, hili ni suala la aina zaidi.

Ukimwita Danieli kitabu cha unabii, ambacho ninafurahi kukiita kitabu cha unabii, kinaangalia wakati ujao. Lakini manabii wa Agano la Kale wanaweza kuwa walikuwa wakisimulia kuhusu wakati ujao, lakini walizungumza na hadhira yao ya sasa kwa njia ambayo ilieleweka na muhimu kwao. Unapofikia baadhi ya mambo katika sehemu ya mwisho ya Danieli, sura ya 11 hasa, una maelezo haya ya kina sana, tofauti na unabii wowote mahali popote katika Biblia, na inakubidi uendelee na mihadhara mingine kama 10 hadi tutakapofikia hilo. Ni ajabu tu.

Ni kama somo la historia, linalosimulia wakati huu maalum katika historia yao. Sasa, swali ni kwamba, ikiwa unaishi hapa uhamishoni, na nabii Danieli anakuambia historia hii au anatabiri historia hii, lazima ujiulize, kusudi la hadhira hii lilikuwa nini? Ingekuwa na maana gani kwao, historia hii inayokuja? Swali la umuhimu. Mwandishi wa awali angesema ujumbe ambao ulikuwa muhimu kwa hadhira yao.

Kwa hivyo, unapofikia nyenzo hii ya mwisho wa dunia, ni vigumu kwa Danieli kuona umuhimu wake. Jambo lingine linalohusiana na aina hii ya vitabu ni kwamba mwisho wa dunia unanza kuwepo wakati wa kipindi cha Hekalu la Pili. Kwa hivyo, fasihi ya mwisho wa dunia ni fasihi ya watu waliokandamizwa.

Kwa kiasi kikubwa. Wanatafuta uingiliaji kati wa kimungu ili kurekebisha ulimwengu. Na njia pekee ambayo ulimwengu utatulia ni ikiwa Mungu atavamia anga letu na kufanya hivyo.

Urekebishaji huu wa machafuko na wa janga unaoharibu ulimwengu. Hivi ndivyo mambo yalivyo mabaya. Naam, hii ilitokea wakati wa kipindi cha Hekalu la Pili.

Na inastawi sana, na tunaiona katika Kitabu cha Ufunuo. Kwa kweli haipo sana hapa. Na kwa hivyo, ni jambo la ajabu, vema, fasihi hii ya kiyama ingekuwa ikifanya nini hapa nyuma? Ujumbe wa faraja kuhusu jambo hili la baadaye kwa watu hawa hapa nyuma ni upi? Ni swali linalohusiana na aina ya hadithi.

Ni kama fasihi nyingi za Hekalu la Pili zinazofuata aina hii ya apokalipsi. Kwa hivyo, hii hapa ni moja ya njia ambazo tarehe hii ya mwisho inaelezewa. Badala ya kusema ni unabii unaotabiri wakati ujao kutoka... Acha nijaribu hii kwa njia nyingine.

Katika fasihi ya apokalipsi, mbali na Kitabu cha Danieli, tunajua aina maalum ya unabii inayoitwa unabii wa nje . Baada ya tukio hilo. Nitaacha hilo liingie ndani.

Unabii baada ya tukio. Kweli, huo si unabii. Hiyo ni historia, sivyo? Hivi ndivyo inavyofanya kazi.

Tujifanye kwamba tutakuwa na... Tujifanye kwamba George Washington... Tuna mhusika George Washington, na tunataka atuambie unabii kuhusu historia ya Marekani. Kwa hivyo, George Washington ndiye mhusika tunayemchukua. Huyu si George Washington kweli.

Huyu hapa. Tuseme nilifanya hivi mwaka wa 1990. Nataka kuchukua sura ya George Washington ili kusimulia historia ya Marekani. Kwa hivyo, nina George Washington kama nabii anayesimulia historia.

Au kutabiri yatakayokuja. Kwa hivyo, George Washington anasimulia kwa usahihi hadithi ya Vita vya Mapinduzi. Tulishinda! Anasimulia kwa usahihi Vita vya wenyewe kwa wenyewe.

Anasimulia Mapinduzi ya Viwanda. Anapitia historia ya Marekani kikamilifu. Na kisha anafikia mahali fulani hapa ambapo mambo hayako sawa.

Sio sahihi kabisa. Tutaweka hili karibu mwaka wa 1990. Ghafila anaanza kutabiri mambo ambayo si sahihi.

Kwa hivyo, labda anasema... Kijana, lazima nikumbuke historia yangu. Labda anasema kwamba George HW Bush alikuwa rais kwa mihula miwili. Naam, hilo si sahihi kihistoria, sivyo? Lakini unaweza kumpa leseni kidogo kwa kuwa ni tukio halisi la siku zijazo kwake.

Anaposema haya, huwa sahihi. Anaposema kweli kuhusu wakati ujao, huwa amepotoka kidogo. Kwa hivyo, tukiweka haya katika Kitabu cha Danieli, Nadharia ya Siku za Mwisho inasema... Kwa hivyo, mtu fulani katika karne ya 2 KK alikuwa akisimulia historia kana kwamba ni unabii.

Na inapofikia hatua fulani, anakuwa amepotoka kidogo. Sio sahihi kabisa. Na sababu ya kuwa amepotoka kidogo ni kwa sababu anatabiri kweli.

Kwa kweli anajaribu kutabiri, na anakosea. Ni aina ya kitu ngumu sana, na unasema hilo halina maana yoyote. Kwa nini ungeota hivyo? Naam, sikuota.

Kwa kweli ni aina inayojulikana. Kwamba wangechukua jina la mhusika anayeheshimika na mwenye heshima kutoka historia, kwa hivyo katika kisa hiki, Danieli, chukua jina la Danieli na umwambie asimulie unabii huu ambao kwa kweli ni historia hadi hatua fulani, na kisha unaendelea mbele, na anaelewa kidogo kwa sababu ni mwandishi huyu asiyejulikana ambaye sasa anatabiri mustakabali halisi. Ni aina inayojulikana.

Swali ni, je, hiyo ndiyo aina ya uandishi inayotumika katika Biblia? Na hilo ni swali ambalo watu watajibu tofauti. Kwa hivyo baadhi ya watu watasema hilo ni la udanganyifu. Huwezi.

Hilo ni kosa tu. Huwezi kufanya hivyo. Mungu hangetumia aina hiyo ya muziki.

Watu wengine watasema, unamaanisha nini Mungu asingetumia aina hiyo ya muziki? Aina si kategoria ya maadili. Nani anapaswa kusema kwamba ikiwa hiyo ni aina inayojulikana, Mungu asingeweza kuitumia? Naam, unasema, sawa, kuna maana gani? Kwa nini ujisumbue? Naam, aina hii ya muziki, ambapo unatabiri mambo ambayo ni ya kihistoria kana kwamba yanakuja, ilikusudiwa kuwatia moyo watu. Unasema, sawa, hilo lilitokeaje? Kwa sababu unaona jinsi kila kitu kilivyotokea kama vile manabii walivyosema kingetokea.

Kwa hivyo, Mungu anaifanya historia iendelee kama vile ilivyotabiriwa iendelee. Na nadharia basi ni kwamba hiyo ingewatia moyo wasikilizaji waliokuwa wakiisikia kuhusu ukuu wa Mungu. Sawa, huo ni mtazamo mfupi wa suala gumu sana.

Tutarudi kwenye hili tutakapofika nusu ya pili ya kitabu. Ninachotaka kusema ni kwamba swali hili la tarehe ya mwandishi mara nyingi hutumika kama jaribio la kawaida la imani ya watu. Kwa hivyo, je, unathibitisha kweli ukuu au ukweli wa maandiko? Ukifanya hivyo, hakika, basi Danieli lazima iliandikwa katika karne ya 6 na Danieli halisi.

Na nadhani hiyo ni rahisi kidogo. Ni suala gumu kidogo la aina ya maandishi. Ngingekuhimiza tu ufungue macho yako na uwe tayari kusikia pande zote mbili kwa sababu kuna wakalimani waaminifu wenye mtazamo wa juu wa maandiko ambao wana maoni tofauti kuhusu hili.

Kwa hivyo, sio aina ya jaribio unalotaka kutumia kwa mtu ili kuona kama kweli anaamini Biblia. Hilo ndilo swali la tarehe ya mwandishi. Tuna maswali mengine mawili ambayo yanahusiana na hili.

Kwa hivyo, hadhira na mazingira. Naam, hilo linategemea unafikiri mwandishi alikuwa nani. Kama ilikuwa Danieli katika karne ya 6, hadhira yake ilikuwa nani? Naam, ilikuwa Wayahudi waliokuwa uhamishoni au walioishi nje ya nchi.

Wayahudi waliokuwa wakiishi katika nchi hiyo walitawanyika kutoka nchi hiyo. Kwa hivyo, Wayahudi walioishi nje ya nchi. Na kusudi lake lilikuwa nini? Labda kuwatia moyo kwamba Mungu angekuwa mwaminifu.

Mungu angewarejesha. Mungu alikuwa na mpango na kusudi kwao licha ya ukweli kwamba walikuwa wamechukuliwa kutoka katika nchi yao. Walipoteza hekalu lao na mfalme wao.

Kwa hivyo, kutia moyo, faraja hata. Ukisema kwamba mwandishi wa kitabu cha Danieli ni Myahudi huyu asiyejulikana katika karne ya 2 KK, basi, ni nani hasa aliyemsikiliza? Hasa, hasa, wasikilizaji wake wangekuwa Wayahudi huko Palestina wanaoishi chini ya mateso haya ya Antiokia. Kwa hivyo, Wayahudi wa karne ya 2 chini ya mateso.

Angekuwa na kusudi gani katika kuandika? Baadhi ya mambo kama hayo. Kwa hivyo, wanapaswa kuhakikishiwa ukuu wa Mungu na kwamba Mungu ndiye anayesimamia historia.

Katika sura za mwisho wa dunia, kusudi ni kumfariji msomaji kwamba siku moja, subiri, wenye haki watalipwa, na waovu wataadhibiwa. Kwa hivyo hiyo ndiyo faraja inayotokana na mtazamo huu wa tarehe ya mwandishi. Kwa hivyo hayo ndiyo masuala yetu makubwa.

Unaweza kuona kwamba Kitabu cha Danieli hakianguki katika makundi rahisi linapokuja suala la aina, tarehe ya mwandishi, hadhira, na kusudi. Tutakaporudi, tutaangalia njia tofauti za kukikaribia kitabu. Kuna njia kadhaa tofauti za kukipanga kitabu.

Na tutazungumzia hilo. Asante.

Huyu ni Dkt. Wendy Whitter na mafundisho yake kuhusu kitabu cha Danieli. Hii ni kipindi cha 2, Maswali na Masuala ya Ufafanuzi.